

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU LIETUVOS KARIUOMENĖS DR. JONO BASANAVIČIAUS KARO MEDICINOS TARNYBOS DARBO SKELBIME TYRIMO

2016-07-29 Nr. (16)SN-105)SP-82

Vilnius

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Lobačevskytė pagal 2016 m. liepos 14 d. gautą A.M. (toliau – pareiškėjas) skundą atliko tyrimą dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu priimant į darbą. Pareiškėjas nurodo, jog 2016 m. liepos 13 d. į savo elektroninio pašto dėžutę gavo darbo pasiūlymą, kurį persiuntė Lietuvos psichologų sąjungos grupė. Darbo skelbime nurodyta, jog Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba ieško psichologų darbui Kaune ir Alytuje, pageidautinas amžius iki 35 metų. Tokio turinio darbo skelbimas galimai pažeidžia Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 11 str., kuriame nurodoma, jog skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nustatytus atvejus, reikalavimus.

Lygių galimybių kontrolierė 2016 m. liepos 14 d. raštu Nr. (16)SN-105)S-566 „Dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu“ kreipėsi į Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos administraciją, prašydama pateikti paaiškinimą dėl skelbimo turinio bei paaiškinti, kokių pagrindų minėtame darbo skelbime numatytas reikalavimas dėl amžiaus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. 2016 m. liepos 18 d. gautas Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos Karo psichologijos skyriaus Psichologinės paramos įgulos poskyrio viršininko, i.e. Karo psichologijos skyriaus viršininko pareigas, kpt. A.J. paaiškinimas, kuriame teigiama, jog 2016 m. liepos 13 d. Lietuvos psichologų sąjunga elektroniniu paštu (savo nariams) išplatino kpt. A.J. parengtą skelbimą dėl galimybės dirbti psichologu Lietuvos Kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyboje. Psichologams siūloma galimybė tapti profesinės karo tarnybos kariais (karininkais). Kaip teigia kpt. A.J., Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme numatyti amžiaus apribojimai kariams (dėl karinių laipsnių teikimo tvarkos, tarnybos laiko ir pan.). Minėto įstatymo 45 str. numato, profesinės karo tarnybos karių atleidimo iš pareigų ir išleidimo į atsargą amžių.

Kpt. A.J. teigimu, siūlomos pareigybės yra profesinės karo tarnybos kario (karininko, etatinis laipsnis – leitenantas), kurio parengimas ir tobulinimas vyksta tarnybos metu, todėl priėmus vyresnio amžiaus specialistus būtų neracionaliai panaudotos karininkų parengimo išlaidos, jei juos tektų išleisti į atsargą po, pvz., 3-5 metų. Jaunesnio amžiaus karininkai įgytų visas minėto įstatymo teises ir pareigas, įgytų socialinių garantijų paketą, galėtų daryti profesinę karjerą krašto apsaugos sistemoje (t.y. įstatyme nustatytais terminais karininkas galėtų įgyti vyresniojo leitenanto, o vėliau ir kapitono karinį laipsnį). Vyresnio amžiaus specialistas visų šių garantijų neturėtų, išskyrus socialines, nebūtų galimybės jam

suteikti aukštesnio karinio laipsnio, karjeros galimybės būtų žymiai ribotesnės, išankstiniai lūkesčiai tarnybos atžvilgiu liktų neišpildyti.

Kpt. A.J. apgailestauja, jog pareiškėjas galėjo susidaryti nuomonę dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu. Taip pat pažymi, jog kandidatams tikrai nėra taikomi jokie apribojimai ar keliami pertekliniai reikalavimai, kitaip nei tai reglamentuota įstatymuose ar kituose teisės aktuose, apibrėžiančiuose kario statusą.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos išplatintas darbo skelbimas, kuriame ieškoma psichologų darbui Kaune ir Alytuje, pageidautinas amžius iki 35 metų, nediskriminuoja asmenų dėl amžiaus bei neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 11 straipsniui, reglamentuojančiam įtvirtintą nuostatą, jog skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nustatytus atvejus.

2. Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

3. Diskriminacija teisinėje literatūroje suprantama kaip ne toks palankus asmens traktavimas ar ne toks palankus elgesys su asmeniu negu tomis pačiomis ar panašiomis aplinkybėmis buvo, yra ar būtų elgiamasi su kitu asmeniu.

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, pavyzdžiui, skirtingos lyties ar skirtingo amžiaus ir vertinama, ar vienam iš jų dėl lyties ar amžiaus nėra taikomos mažiau palankios sąlygos nei kitam asmeniui buvo, yra ar būtų taikoma panašiomis aplinkybėmis. Taigi palyginamieji asmenys vertinami panašiomis arba tokiomis pačiomis aplinkybėmis.

4. 2000 m. lapkričio 27 d. Taryba direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, įtvirtinant vienodo požiūrio taikymą, nepaisant seksualinės orientacijos, amžiaus, neįgalumo, religijos ir įsitikinimų. Ši direktyva įtvirtino platesnį nediskriminavimo pagrindų sąrašą, tarp kurių ir draudimą diskriminuoti dėl amžiaus.

Paminėtina, jog užimtumo pagrindų direktyvos 6 str. numato galimybes, kada skirtingas požiūris arba skirtingas elgesys su žmonėmis, atsižvelgiant į jų amžių, gali būti pateisinimas. Remdamosi direktyva, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei nacionalinėje teisėje ji objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtos užimtumo politikos, darbo rinkos ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Direktyvoje pateikiamas priemonių sąrašas apima: a) specialių sąlygų nustatymą siekiant įsidarbinti ir profesinio mokymo, įdarbinimui ir darbui, įskaitant atleidimą iš darbo ir apmokėjimo sąlygas, jaunimui, pagyvenusio amžiaus asmenims ir už priežiūrą atsakingiems asmenims, siekiant skatinti jų profesinę integraciją ir užtikrinti jų apsaugą; b) minimalaus amžiaus, profesinės patirties ar darbo stažo nustatymą siekiant įsidarbinti arba gauti tam tikrų su darbu susijusių privilegijų; c) maksimalaus įdarbinimo amžiaus nustatymą, paremtą su konkrečiomis pareigomis susijusiam mokymui keliamais reikalavimais arba su poreikiu nustatyti atitinkamą išdirbtą laikotarpį iki išėjimo į pensiją.

Valstybės narės nacionalinėje teisėje gali numatyti papildomų situacijų, kai dėl asmenų amžiaus daroma išimčių iš asmenų lygybės principo. Valstybės turi labai aiškiai ir objektyviai pagrįsti teisėtu tikslu, remdamosi būtinumu, proporcingumu ir teisėtumo principais.

5. Paminėtina, jog Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 d. 1 p. numatytos išimtys, kas nėra laikoma tiesiogine diskriminacija, tai – įstatymu nustatyti apribojimai dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

6. Tyrimo metu nustatyta:

6.1. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 45 str. yra numatyta profesinės karo tarnybos karių atleidimo iš pareigų bei išleidimo į atsargą amžius. To paties str. 4 d. 3 p. įtvirtinta, jog leitenantai į atsargą išleidžiami, sukakę 35 metus.

6.2. Pažymėtina, jog darbo skelbime, kuriame ieškoma psichologų iki 35 metų, siūloma pareigybė yra profesinės karo tarnybos kario, kurio etatinis laipsnis yra leitenantas.

Kaip paaiškinime teigia kpt. A.J., siūloma psichologo pareigybė yra profesinės karo tarnybos kario, kurio laipsnis – leitenantas. Kario parengimas ir tobulinimas vyksta tarnybos metu, todėl priėmus vyresnio amžiaus specialistus būtų neracionaliai panaudotos karininkų parengimo išlaidos, jei juos tektų išleisti į atsargą po pvz., 3-5 metų. Jaunesnio amžiaus karininkai galėtų įgyti visas krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo teises ir pareigas, t.y., įgytų socialinių garantijų paketą, galėtų daryti profesinę karjerą krašto apsaugos sistemoje. Vyresnio amžiaus specialistas visų šių garantijų neturėtų, išskyrus socialines, nebūtų galimybės jam suteikti aukštesnio karinio laipsnio, karjeros galimybės būtų žymiai ribotesnės, išankstiniai lūkesčiai tarnybos atžvilgiu liktų neišpildyti.

Atlikus tyrimą bei įvertinus visas tyrimo aplinkybes, darytina išvada, jog Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos išplatintas darbo skelbimas, kuriame ieškoma psichologų darbui Kaune ir Alytuje, pageidautinas amžius iki 35 metų, nediskriminuoja asmenų dėl amžiaus bei neprieštarauja ir nepažeidžia Lygių galimybių įstatymo 11 str. įtvirtintų nuostatų, jog skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 str. 7 d. nustatytus atvejus. Šiuo atveju taikoma Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7d. 1 p. nustatyta išimtis, kurioje įtvirtinta, jog įstatymu nustatyti apribojimai dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, nėra laikoma diskriminacija.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 15 str. bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 4 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Atmesti skundą, jeigu nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos vadą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė